

Kring voor Heemkunde Berchem vzw

Geprivilegieerde vereniging van het district Berchem 2006-2010

Driemaandelijks: juli-aug-sept 2010

Jaargang 18 - nummer 103

België-Belgique

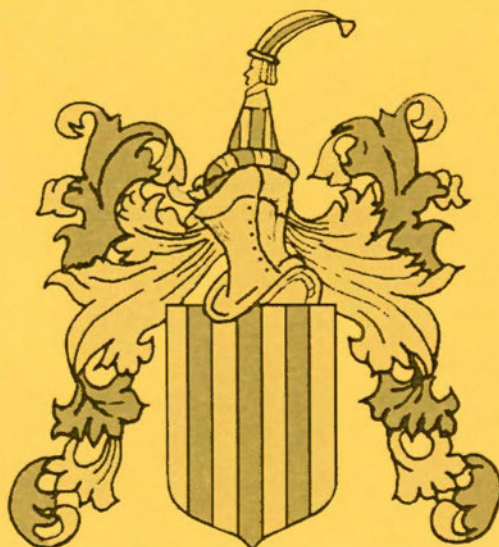
P.B.

Berchem 1

8/4384

Heemtenberg

© 03/2010 - lay-out van de cover door Paul Gysen

Verantwoordelijke uitgever: Walter Backx

Delescusestraat 110 - 2600 Berchem

Afgiftekantoor: Berchem 1 - P.206435

HEEMTENBERG
Driemaandelijks tijdschrift van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM VZW

Raad van bestuur:

Erevoorzitter	René Goossens
Voorzitter	Walter Gysen
Ondervoorzitter	Kris Reymer
Penningmeester	Frans Bertels
Secretaris	Jos Van der Heyden

Raadsleden: Hugo Belmans, Paul Gysen, René Lamagie,
Nicole Peeters, Chris Van der Snickt

Redactie Heemtenberg: Walter Backx, Rita Jacobs, Chris Van
der Snickt

Tijdelijke redactie-assistent: Kris Reymer

Mail-adres:

walter.backx@belgacom.net

Secretariaat: Jos Van der Heyden,

e-mail: jos.vdheyden@scarlet.be

De Villegasstraat 25 – 2600 Berchem tel. 03 239 41 78

Internet: www.heemkundeberchem.be

Lidgelden of Steun aan onze Kring
Familiaal lidmaatschap: 10 Euro per jaar
Steunend lid: 15 Euro—Erelid: 30 Euro
Bankrekening: 068-0712200-53
ten name van Kring voor Heemkunde Berchem

ZOLDERMUSEUM "SCHALIENHOEVE"

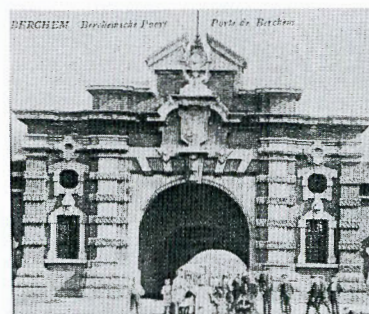
Open elk tweede en vierde zondag van de maand

Van 14.00 tot 17.00 uur

Bezoek groepen mogelijk—aanvraag via tel. 03 230 82 90

Noot van de redactie:

Elke auteur blijft verantwoordelijk voor zijn eigen tekst

Juli-augustus-september 2010

jaargang 18 nr. 103

HEEMTENBERG

Driemaandelijks Uitgave van de
KRING VOOR HEEMKUNDE BERCHEM
VZW

Gesticht in mei 1962

INLEIDING

Zoals steeds beginnen we dit nieuw nummer van Heemtenberg met het "Kring-Leven", met een verslag van de jaarlijkse ledenvergadering, door de voorzitter.

Het "Museumnieuws" met een rechtzetting, want in het vorig nummer schreef Hugo Lambrechts een bijdrage over een toestel uit ons museum, spijtig genoeg bleven de foto's van dit toestel in onze computer hangen. We willen ze u niet onthouden.

Dit maal schreef Hugo Lambrechts een artikel over de Genootschap Franciscus Xaverius uit Berchem. Spijtig dat de foto's van het processievaandel niet in kleur kunnen afgedrukt worden, want dan zijn ze veel mooier.

De gouden jaren van Berchem Sport, ook 1950-51 was zo een tof jaar voor de ploeg van 't Rooi. Jos Vandermaelen maakte er 'n verslag van.

In het nr 100 verscheen een tekst met foto van het vernieuwde mozaïek in de Vredestraat. Deze Godfried Vanderheyden was een bekende Berchemnaar en familielid van Jos Vanderheyden, (bestuurslid van onze kring) hij zocht voor ons zijn stamboom op.

Op de begraafplaats van Berchem zijn ook sporen te vinden van de slachtoffers van de V.Bommen in Berchem. +Luc Van Hees maakte er een herdenking van.

Tot slot een verhaal van onze verteller John Truyts, zijn eerste bal is voor velen van ons herkenbaar.

Alex Elaut heeft een raadsel: zie laatste bladzijde, en natuurlijk hebben we ook een beeld van Berchem Vroeger en Nu van Chris Van der Snickt.

HEEM – KRING – LEVEN

Vandaag 21 juni 2010 begint de zomer. Als je naar buiten kijkt en erger als je buiten komt denkt ge meer aan de winter of de gure herfst. Hopelijk krijgen de weerdeskundigen gelijk en wordt het geleidelijk zomer en warmer.

Laten we het echter houden bij het binnengebeuren en de draad voor onze kring weer opnemen.

De archivering van ons archief is volop bezig. We kennen ondertussen de inhoud van elke klasseerdoos en we volgden enkele cursussen om alles te digitaliseren. Hieruit blijkt dat op zijn Antwerps gezegd "we nog niet aan de nieuwe patatten zijn". Er zijn verschillende methoden maar geen enkele voldoet. Ofwel zijn ze te eenvoudig ofwel zijn de kosten om ze aan te leren groter dan de aankoop van de software. Dan maar gezocht naar een eigen methode, die eenvoudig, zeer gebruiksvriendelijk maar zo vlug mogelijk aanduidt waar een bepaald stuk te vinden is.

De maand juni werd door de gouw Antwerpen uitgekozen om ook de "Heemkundezondagen" in te richten. Over drie zondagen gespreid werden tentoonstellingen ingericht onder het motto "vervoer". Zo kon het publiek verschillende heemkundige musea bezoeken tijdens die periode. Zo koos bv. Borgerhout voor begrafenissen onder de titel "Het laatste transport". Wij kozen voor "Vervoer op de weg". Vermits Chris Van der Snickt van jongs af aan belangstelling had voor auto's moest niet ver gezocht worden. Chris dook in zijn archieven en vond verschillende foto's uit de vervlogen tijd. De merken Minerva en Sava werden toendertijd in Berchem gemaakt. Ook verschillend transportfirma's zoals Van Gaever kwamen aan de beurt.

Ondertussen maken we ons op voor deelname aan "Berchem Bruist" de Berchemse cultuurmarkt op de Victor Jacobslei op zaterdag 11 september 2010.

Zo starten we dus een nieuw cultureel jaar en bouwen we ons erfgoed verder uit evenals ons archief. Alhoewel ons bestuur toch een zekere leeftijd heeft, beschikken de leden toch nog over een ongezien enthousiasme waar de jeugd soms een lesje kan aan nemen.

Walter Gysen.

Verslag Algemene Ledenvergadering van zaterdag 24 april 2010.

Traditiegetrouw richten we in maart of april onze jaarlijkse ledenvergadering in.

Dit jaar vonden we onderdak in Huize Berchem, Driekoningenstraat 1 te Berchem.

We werden er in een gezellige sfeer ontvangen door de dienstencentrumleider en zijn medewerkers. We mochten dit jaar 33 trouwe leden ontvangen die toch op de hoogte wilden blijven van het wel en wee van onze heemkring. (zie hierbij enkele foto's)

Na een aperitiefje werden de aanwezigen op de hoogte gebracht van de werkzaamheden van het afgelopen kalenderjaar waarna overgeschakeld werd naar de planning van dit jaar.

Onder de titel "vragen staat vrij", kwamen er wel enkele vragen los, die in feite meer betrekking hadden op de werking van het district dan op onze heemwerking.

Nadien werd iedereen vergast op een tas thee of koffie met een stuk taart. Waarna er nog kon nagekaart worden tussen pot en pint.

HEEM – KRING – LEVEN

Vandaag 21 juni 2010 begint de zomer. Als je naar buiten kijkt en erger als je buiten komt denkt ge meer aan de winter of de gure herfst. Hopelijk krijgen de weerdeskundigen gelijk en wordt het geleidelijk zomer en warmer.

Laten we het echter houden bij het binnengebeuren en de draad voor onze kring weer opnemen.

De archivering van ons archief is volop bezig. We kennen ondertussen de inhoud van elke klasseerdoos en we volgden enkele cursussen om alles te digitaliseren. Hieruit blijkt dat op zijn Antwerps gezegd "we nog niet aan de nieuwe patatten zijn". Er zijn verschillende methoden maar geen enkele voldoet. Ofwel zijn ze te eenvoudig ofwel zijn de kosten om ze aan te leren groter dan de aankoop van de software. Dan maar gezocht naar een eigen methode, die eenvoudig, zeer gebruiksvriendelijk maar zo vlug mogelijk aanduidt waar een bepaald stuk te vinden is.

De maand juni werd door de gouw Antwerpen uitgekozen om ook de "Heemkundezondagen" in te richten. Over drie zondagen gespreid werden tentoonstellingen ingericht onder het motto "vervoer". Zo kon het publiek verschillende heemkundige musea bezoeken tijdens die periode. Zo koos bv. Borgerhout voor begrafenissonder de titel "Het laatste transport". Wij kozen voor "Vervoer op de weg". Vermits Chris Van der Snickt van jongs af aan belangstelling had voor auto's moest niet ver gezocht worden. Chris dook in zijn archieven en vond verschillende foto's uit de vervlogen tijd. De merken Minerva en Sava werden toendertijd in Berchem gemaakt. Ook verschillend transportfirma's zoals Van Gaever kwamen aan de beurt.

Ondertussen maken we ons op voor deelname aan "Berchem Bruist" de Berchemse cultuurmarkt op de Victor Jacobslei op zaterdag 11 september 2010.

Zo starten we dus een nieuw cultureel jaar en bouwen we ons erfgoed verder uit evenals ons archief. Alhoewel ons bestuur toch een zekere leeftijd heeft, beschikken de leden toch nog over een ongezien enthousiasme waar de jeugd soms een lesje kan aan nemen.

Walter Gysen.

Verslag Algemene Ledenvergadering van zaterdag 24 april 2010.

Traditiegetrouw richten we in maart of april onze jaarlijkse ledenvergadering in.

Dit jaar vonden we onderdak in Huize Berchem, Driekoningenstraat 1 te Berchem.

We werden er in een gezellige sfeer ontvangen door de dienstencentrumleider en zijn medewerkers. We mochten dit jaar 33 trouwe leden ontvangen die toch op de hoogte wilden blijven van het wel en wee van onze heemkring. (zie hierbij enkele foto's)

Na een aperitiefje werden de aanwezigen op de hoogte gebracht van de werkzaamheden van het afgelopen kalenderjaar waarna overgeschakeld werd naar de planning van dit jaar.

Onder de titel "vragen staat vrij", kwamen er wel enkele vragen los, die in feite meer betrekking hadden op de werking van het district dan op onze heemwerking.

Nadien werd iedereen vergast op een tas thee of koffie met een stuk taart. Waarna er nog kon nagekaart worden tussen pot en pint.

Het fijne aan deze namiddag was ook dat er kennis gemaakt werd met de personen die regel-matig een bijdrage leveren aan ons ledenblad. Dank zij hen krijgen we dan ook een variatie van verschillende teksten zodat elke lezer zijn meug krijgt.

Rond 17 u. konden we de vergadering afronden en vertrok iedereen voldaan huiswaarts.

Walter Gysen.

Foto's Paul Gysen

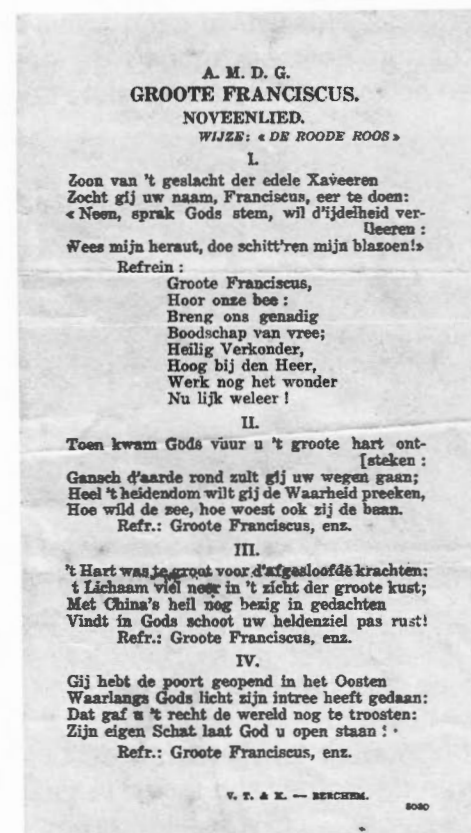
HET HAREN VAN DE ZEIS

Onder deze titel verscheen in ons vorig nummer een artikel van de hand van Hugo Lambrechts over het eigenaardig machien dat in ons Museum stond, een gift van ons Lid Siegfried Vermeiren en echtgenote. Het was een zelfgemaakte constructie om de zeis van de boer te slijpen.. Spijtig genoeg waren de foto's met het toestel dat in ons museum stond op een onverklaarbare wijze niet mee afgedrukt. Wij willen dit goed maken met fotobeelden op pag. 10.

DE GENOOTSCHAP VAN FRANCISCUS-XAVERIUS TE BERCHEM

Hugo Lambrechts-Augustijns

Bij de Berchemse drukkerij V.T. & K. verscheen een noveenlied ter ere van de Heilige Franciscus-Xaverius (zie figuur 1). De afkorting V.T.&K. staat voor 'Drukkerij Van Tilborg en Kenis' en deze zou gevestigd geweest zijn op de Grote Steenweg tegenover de Klauwaertsstraat. Het moto van de sociëteit der Jezuïeten staat in de titel, A.M.D.G., wat betekent *Ad Majorem Dei Gloriam*, of 'Tot meerdere eer van God'. In Berchem maakte men ervan: *Alle maskes danse gere* (info Kris Reymer).

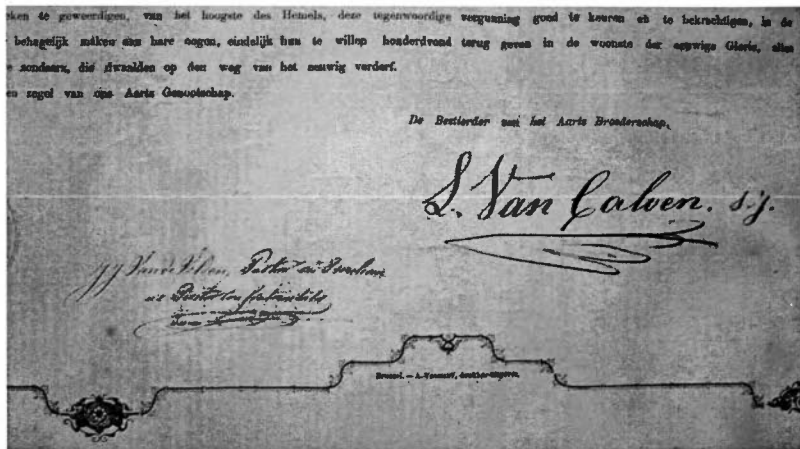

Figuur 1 – noveenlied

collectie HLA

In het Kerkarchief van de Sint-Willibrordusparochie bevindt een dossier over deze broederschap (register 755). Daarin vinden we meer over de oprichtingsdata van de aartsbroederschap te Brussel.

De genootschap van de Heilige Franciscus-Xaverius tot bekering der zondaars werd *kanoniek* opgericht te Brussel in het jaar 1854 door Zijn Eminentie Kardinaal Aartsbisschop van Mechelen. Op 16 maart 1873 verleent Paus Pius IX de gunst aan deze broederschap van Brussel de titel van Aartsbroederschap of Aartsgenootschap. Het is opmerkelijk dat op het boekje dat de broederschap in 1864 publiceerde, reeds de titel van aartsgenootschap vermeld staat. De beheerder van de aartsbroederschap was L. Van Caloen s.j. en het document werd mee ondertekend door J.J. Van de Velde, pastoor van Berchem, *ac Rector confraternitatis*. Hoewel we geen stichtingsakte hebben van de broederschap in Berchem mogen we aannemen dat in 1873 hier reeds een actieve broederschap aanwezig was.¹

Figuur 2 – detail uit de akte van 16 maart 1873
Kerkarchief Sint-Willibrordus Berchem, register 755

We bekijken even de geschiedenis van de Sociëteit van Jezus, ook bekend als de jezuïeten. De sociëteit werd opgericht ten tijde van de Contrareformatie, om de beweging van de Reformatie tegen te gaan. De sociëteit werd in 1534 te Parijs opgericht door een groep studievrienden

¹ In die periode werden in Vlaanderen verschillende broederschappen opgericht. Zo is de Broederschap van de H. Franciscus-Xaverius te Knokke opgericht in 1877.

van Inigo Lopez de Loyola, beter bekend onder zijn Latijnse naam Ignatius van Loyola (1491-1556). Paus Paulus III keurde de sociëteit goed in 1540.

Franciscus Xaverius (1506-1552) was een studiegenoot van Ignatius en een van de zes eerste die de gelofte deed waarop de orde gebaseerd werd. In 1622 werd Franciscus-Xaverius heilig verklaard en in 1927 verheven tot patroon van de missionarissen. Onder druk van de koningen van Frankrijk, Spanje en Portugal heft Paus Clemens XIV de orde op in 1773, maar na de Franse Revolutie werd de Jezuïetenorde weer hersteld in 1814.

De sociëteit is geboren uit de persoonlijke ambitie van een mislukt militair.² Rond 1522 geraakte Ignatius gewond aan zijn knie tijdens het beleg van Pamplona. Vrome lectuur leerde hem de innerlijke bewegingen van zijn hart te beluisteren als een mogelijke inspiratie van Godswege. Hij beëindigde zijn carrière in dienst van keizer Karel en wilde als pelgrim naar Jeruzalem trekken.³

In de statuten van de broederschap vinden we de militaire strakheid van de Sociëteit terug.

Alleen mannen, gehuwd of ongehuwd, werden als leden van de genootschap aanvaard. De vergaderingen hebben alle weken plaats en allen zijn verplicht deze bij te wonen. Bij een wettig beletsel verwittigt men de hoofden van de sectie of afdeling. Iedere sectie heeft een Heilige als patroon, die zijn naam geeft aan de sectie. De intrede als lid geschiedt met een rein hart en een gans vernieuwde wil, wat vereist dat zij te biechten gaan en het H. Lichaam van Onze Heer Jezus-Christus ontvangen. Zij zullen daarvoor een biechtbriefje vragen aan de hoofden van hun sectie. Zij ontvangen de medaille op de dag dat men hen toestaat de akte van toewijding aan de Heilige Franciscus-Xaverius uit te spreken. Dit geschiedt maar op zekere plechtige dagen. Men gaat alle maanden te biechten en ter communie.

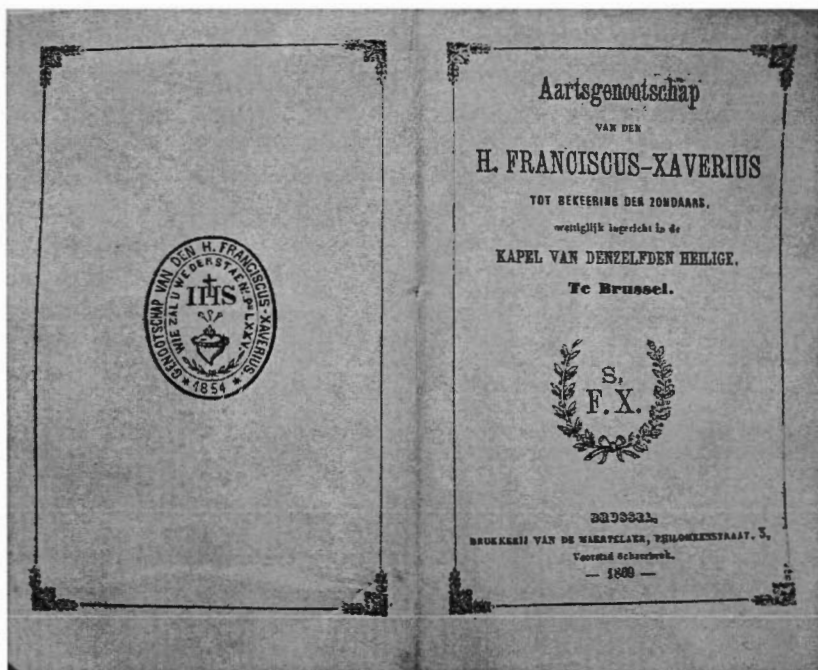
Als men ziek is, wordt de hoofden verwittigd, die het dan aan de bestuurder zal te kennen geven. In de volgende vergadering zal

² Herman Somers, *Geheim en wijsheid der Jezuleten. Het epos van een militaire orde (1540-1990)*, Antwerpen-Baarn, 1991, p. 12.

³ Jef Van Gerwen, *Onderweg. Over de navolging van Christus in de 21ste eeuw*, Tielt, 2003, p. 182.

Jezuïet Jef Van Gerwen (1952-2002) doceerde wijsbegeerte aan de Universiteit van Antwerpen.

hij in de gebeden der medebroeders aanbevolen worden. Komt een broeder te sterven, dan zal men een mis lezen en de *Miserere* zal gezongen worden. Al de leden worden verzocht die mis bij te wonen en tot lafenis der ziel tot de Heilige Tafel te naderen.

Figuur 3 – Statuten van de aartsgenootschap, Kerkarchief St.-Willibrordus, register 755

Het titel- of patroonfeest van de genootschap is de feestdag van de Heilige Franciscus Xaverius (6 december). Valt deze feestdag op een werkdag, dan viert men het patroonfeest op de volgende zondag. Ook de dag van de heiligverklaring van Franciscus-Xaverius, 12 maart, wordt met een bijzondere plechtigheid gevierd, alsook de feestdagen van de Zoeten Naam Jezus, van het Heilig Hart van Jezus, van O.-L.-Vrouw, de H. Jozef en de HH. Engelen, van de Verheffing van het H. Kruis en andere volgens de omstandigheden. Tenslotte vieren de verscheidene secties ook nog de feestdag van de patroon van hun sectie.

Wie lid was van de broederschap was wel intensief bezig met godsdienstbeoefening. In het kerkarchief van Sint-Willibrordus

bevinden zich geen ledenlijsten, zodat we niet kunnen achterhalen welke categorie van de bevolking zich het meest aangesproken voelde om lid te worden van de broederschap. Meestal wordt op een bidprentje van een overledene vermeld van welke verenigingen hij lid was. Wie geduldig het bidprentjesarchief van de heemkundige kring wil napluizen, kan op die manier een schaduw-ledenlijst van de broederschap samenstellen. Reeds in de 17de eeuw moet er een soort van broederschap bestaan hebben.

P.P. Rubens was een trouw en devoot lid van de lekenorde der Jezuïeten en hij was in grote mate een product van de Sociëit van Jezus. Rubens schilderde Ignatius van Loyola voor het hoogaltaar van de Antwerpse Carolus-Borromeuskerk, een Jezuïetenkerk die onze schilder mee heeft ontworpen en versierd.⁴

In de kerk van Sint-Willibrordus bevindt zich aan de epistelkant (toen ik de foto's nam vlak bij de preekstoel) een prachtig processievaandel van de broederschap (figuren 4 en 5).

Als U in de kerk komt, moet U het maar eens van dichterbij bekijken.

Figuur 4 – detail vaandel in de St-Willibrorduskerk foto HLA

⁴ De Britse historicus Jonathan Wright heeft enkele belangrijke werken over de Jezuïeten geschreven: *God's soldiers: adventure, politics, intrigue and power: a history of the Jesuits*, New York, 2004, en *De Jezuïeten: missie, mythen en methoden*, Amsterdam, 2004.

Wright schrijft niet veel over Antwerpen als historisch bolwerk van de jezuïeten, en hij wijdt maar twee zinnen aan Rubens.

Figuur 5 — detail vaandel in de St-Willibrorduskerk foto HLA

Zoldermuseum Schaliënhoeve

Ons zoldermuseum "Schaliënhoeve" is open :
op zondagen 11 en 25 juli 2010
en zondagen 8 en 22 augustus 2010
telkens van 14 tot 17 u. (ingang Park-West)
Wegens het succes van de prachtige foto's
loopt onze thematentoonstelling "vervoer"
verder tijdens de vakantiemaanden

In de maand september is het museum gesloten voor de jaarlijkse opkuis.

Wij verwachten u wel op onze stand van "Berchem Bruist"

zaterdag 11 september van 14 tot 18 uur.

Uit ons museum:

Foto's Hugo Lambrechts

Berchem Sport 1950 1951:

Een generatie gaat... een generatie komt

Door Jos Vandermaelen

Typeploeg 1950-1951 :

keeper : Schilders Roger

backs en stopper : Aernaudts Leon / Van de Ven Pierre /
Aernaudts Marcel

halfbacks : Pieters Lucien / De Groote Oscar

binnenspelers : Mersie Jos / De Hert Bert

buitenspelers en midvoor : Van Noten Staf / Dries Marcel / De
Hert Stan.

In de eerste vier wedstrijden behaalde Berchem de helft van de punten. Op 1 oktober thuis tegen nieuweling Daring mocht men normaliter een Berchemse overwinning verwachten, maar het draaide helemaal anders uit. Bij de rust was het 1-0, maar in de tweede helft liet Daring met vier goals de Berchem-supporters verslagen achter. Dit ruime verlies werd keeper Jos Adriaenssens fataal en hij verloor voorgoed zijn plaats onder de lat aan de van FC Boom overgekomen Roger Schilders. Dit gaf geen onmiddellijk resultaat, want na een 1-0-verlies bij Olympic Charleroi belandde geel-zwart na vier nederlagen in zes matches op de voorlaatste plaats.

De kentering kwam er pas de negende speeldag : op 29 oktober tegen Gantoise was het pleit reeds na zeven minuten beslecht door drie Berchem-goals binnen anderhalve minuut en voor de rust maakte Stan De Hert nog twee doelpunten. Voortgestuwd door een Bert De Hert in daverende vorm werd het voor Berchem een prachtige gelegenheid om zich na de zwakke eerste wedstrijden volledig in eer te herstellen en met 6-1 te winnen. Bert zou trouwens enkele dagen later met de Belgische ploeg tegen Frankrijk zijn levensmatch spelen, maar paradoxaal genoeg kwam hij nadien nooit meer in aanmerking voor een nationale selectie.

Na die ruime overwinning werd vol vertrouwen uitgekeken naar de match bij Anderlecht op 19 november; na een kwartier raakte Broer Van de Ven gekwetst en dit was de voornaamste oorzaak van een 3-2-nederlaag. Als leider FC Luik op 10 december op bezoek kwam, stond Berchem al in de bovenste helft van het klassement. Bij een 1-1-stand floot de scheidsrechter geen

penalty wanneer Jos Mersie foutief gehinderd werd, toen hij alleen voor doel gekomen was en zo bleef het dus bij een gelijkspel.

Wegens het winterweer werden o.a. de eerste twee wedstrijden van de terugronde uitgesteld. Als de competitie op 7 januari 1951 hernomen werd, kon het routinerijke Berchem niet optornen tegen een jong Beerschot-team en geel-zwart verloor op die sombere winterdag met 3-0 na een weinig vriendschappelijke derby. De Berchem-spelers lieten het niet aan hun hart komen en maakten de volgende drie matches in totaal 13 goals, waarbij thuis tegen Olympic de gebroeders De Hert zes van de zeven doelpunten scoorden. Bovenaan begonnen FC Luik en Anderlecht van hun pluimen te verliezen : terwijl Berchem in vier matches zeven op acht haalde, brachten de twee andere het slechts tot respectievelijk één en drie punten.

Een week voor de thuismatch tegen Anderlecht stond geel-zwart ex aequo met FC Luik op één punt van de Brusselaars; Berchem was de ploeg in vorm en ingeval van winst zou het over de Brusselaars springen. Als Berchem de titel wou bemachtigen, zou het dit seizoen moeten gebeuren, gezien de relatieve ouderdom van de steunpilaren van de ploeg : de gebroeders Aernaudts, Van de Ven en de gebroeders De Hert.

Op 18 maart kwam Berchem in zijn sterkste opstelling in het veld, maar de eerste goal rond het halfuur was voor Anderlecht. Vlak voor rust kon Marcel Dries de achterstand verminderen, maar Bert De Hert stond in positiebuitenspel, m.a.w. de scheidsrechter oordeelde dat Bert door zijn positie het spel beïnvloedde en keurde onder oorverdovend protest deze gelijkmaker af. Geen enkele spelregel is trouwens meer voor interpretatie vatbaar dan deze. Daarvoor was er echter ook al een foutief ingrijpen van een Anderlecht-verdediger in het strafschopegebied zonder gevolg gebleven en de annulering van deze goal was de druppel die de emmer deed overlopen; het gejouw hield aan tot bij de rust.

Na 65 minuten doelde Anderlecht een tweede keer, maar een kwartier later scoorde Bert De Hert de inhaaltreffer en kreeg Berchem terug hoop op een gelijkspel. Helaas voor geel-zwart, een minuut later maakte Anderlecht er 1-3 van. Bij het verlaten van het veld kreeg de scheidsrechter hetzelfde gevoel te horen als aan de rust, maar intussen had Berchem de kans verkeken om in het zog van de leider te blijven.

Twee weken later moest Berchem op bezoek bij FC Mechelen. De heenmatch in november was letterlijk de mist ingegaan. De tweede helft werd toen gespeeld in weersomstandigheden om Londenaars jaloers te maken. FC Mechelen als verliezer had terecht gevraagd om de wedstrijd te herspelen, wat door de voetbalbond geweigerd werd. Vanaf de aftrap was de spanning niet van de lucht, maar dat belette de gebroeders De Hert niet om weer doeltjeskermis te houden en samen zes goals te scoren. Bij de rust was het reeds 2-5 en de match eindigde ten slotte op 3-7. Op 22 april was het FC Luik-Berchem. Zonder Leon Aernaudts verloor geel-zwart met 3-1 en als gevolg van de resultaten van de andere titelkandidaten kwamen Racing Mechelen, FC Luik, Beerschot en Berchem op gelijke hoogte op drie punten van leider Anderlecht. Met nog drie wedstrijden te spelen had men nog maar zelden zulk spannend seizoen einde meegemaakt. Op 29 april wonnen drie van de vier achtervolgers en door het verlies van Anderlecht en Beerschot hadden vijf ploegen nog een theoretische kans op de titel.

De wegens het winterweer uitgestelde wedstrijden moesten de volgende donder- en zondag gespeeld worden. Op hemelvaartsdag won Berchem bij Sporting Charleroi na een mooie partij met 0-2, Racing Mechelen bleef ook aan de winnende hand en Anderlecht liet weer een punt liggen, zodat na de voorlaatste speeldag de stand was : Anderlecht 36 punten – 5 verliesmatches, Racing Mechelen 36 punten – 6 verliesmatches en Berchem 36 punten – 9 verliesmatches.

De Berchem-aanhang wachtte in spanning op de provinciale derby tegen Racing Mechelen die enkele dagen later op 6 mei op het programma stond. Beerschot moest naar Anderlecht en kon nog derde eindigen. De tweede minuut toetste bij een Anderlecht-aanval René Devos uitglijdend volkomen onvrijwillig de bal met de hand op de grens van het strafschopegebied. De scheidsrechter, die ook Berchem-Anderlecht gefloten had, kende penalty toe. Deze werd omgezet onder een storm van protest vanwege de Beerschot-supporters die zich de heibel rond die wedstrijd herinnerden en partij kozen voor hun stadsgenoten.

In Berchem was het stadion tot barstens toe gevuld en ook daar kreeg Racing Mechelen een eerste penalty toegewezen, maar het wist er geen nuttig gebruik van te maken. Als zes minuten voor rust de Mechelse backs de doorgebroken Jos Mersie sandwichten, bood de daaruit voortspruitende strafschoop aan Bert De Hert de gelegenheid om de stand te openen.

Tien minuten na rust klonk er in de tribune plots geroezemoes, dat oversloeg naar de staanplaatsen : Beerschot had gelijkgesteld. De aanmoedigingen werden opeens heviger en de Berchem-spelers die de reden ervan begrepen, spraken hun energie aan om het groen-witte gevaar in te dijken. Spijtig genoeg voor Berchem waren ze maar twaalf minuten virtueel kampioen, want dan nam Anderlecht terug voorsprong en een kwartier voor het einde werd het 3-1. Berchem, nog altijd zonder Leon Aernaudts, kon de 1-0-voorsprong op het scorebord houden en werd weer vice-kampioen.

Nog nooit hadden de geel-zwarten de titel zo dicht binnen het bereik als dit seizoen. Ze verloren hem enkel door het idiote reglement dat verdedigend spel beloonde en aanvallend spel bestraft. Cijfermatig was Berchem nochtans de beste ploeg : ze behaalden de meeste overwinningen, maakten de meeste goals en hadden met Bert De Hert de topscorer van ereafdeling in de rangen. Na de gedwongen winterstop leed Berchem slechts drie nederlagen : tegen Anderlecht en op FC Luik, wat al bij al normaal was; alleen het onverwachte verlies bij de Kielse bureu woog zwaar door in de eindafrekening.

Eindrangschikking :

	M	W	V	D	GV	GT	P
1. Anderlecht		30	13	5	12	66	38
2. Berchem		30	17	9	4	71	38

Topschutters :

De Hert Bert	27
De Hert Stan	16
Mersie Jos	11

SLACHTOFFERS VAN DE V-BOMMEN

Op de begraafplaats van Berchem - Perk 3

Uit het archief van Luc Van Hees +

In de vooravond van 4 september 1944 gaf de Duitse generaal Stolberg zu Stolberg zich over. Antwerpen, behalve de wijk Luchtbal, Ekeren en Merksem, bevrijd! De Duitse bezetter werd dan wel fysiek uit de meeste stadswijken verdreven, maar hij

kwam, via de lucht, dominant terug opzetten. En hoe! De Duitsers begrepen maar al te goed dat de bevoorrading van de geallieerde troepen via de Antwerpse

haven het "hun belagers" mogelijk maakte om een overweldigend offensief aan te houden die de Duitse tegenstand zou platwalsen. Hun ultieme wapens, de V1 en de V2, werden voortaan niet langer alleen op Londen gericht maar ook in massa op de Antwerpse haven. Doel: de bevoorrading via die haven onmogelijk maken, dan toch ernstig belemmeren. Precisiebombardementen waren toen nog verre toekomst, dus kwamen er heel wat projectielen buiten de haven, op de stad en de randgemeenten, terecht. De Duitsers zagen hierin een bijkomend voordeel: de getroffen burger-bevolking zou protesteren tegen het gebruik van de Antwerpse haven door de geallieerden. Integendeel!

In de kernstad vielen er ca. 2270 doden, ca. 3500 gewonden en werd een massa gebouwen vernield of beschadigd. De filmzaal Rex, 16 december 1944, blijft in het Antwerpse geheugen gegrift! Maar ook Berchem deelde in de klappen. Op 17 oktober 1944 een eerste V-bom., Wapenstilstandlaan, en op 27 maart 1945 de

laatste V-bom, buurt Gitschotellei. Ca. 100 doden, ca. 150 gewonden en ca. 38 ingeslagen V-bommen op het Berchemse grondgebied.

De meest dramatische en moordende inslag greep plaats op 17 november 1944, omstreeks 11.17 uur. Een V-bom sloeg in op huizen en op het gebouwen-complex van het St.-Joanna Instituut in de Ferdinand Coosemansstraat. Dood en vernieling alom: 38 zusters Annonciaden, kinderen, medewerkers en buurtbewoners bedolven onder het puin! Dertig zusters werden dood van onder het puin gehaald of overleden in het ziekenhuis.

Nieuwe gebouwen herrezen uit de chaos, maar de vele slachtoffers kunnen we alleen nog maar gedenken! Hier, op perk 3, werden burgerlijke slachtoffers van de V-bommen (maar ook van 1914-1918 & 1940-1945) bijgezet. Op de gedenkwal kunnen we hun namen terugvinden. De 30 Zusters Annonciaden werden begraven perk 3, op de hun voorbehouden plaats, tussen dit ereperk en het hekken Floraliënlaan. Op perk 37 vinden we de grafstede van Janine & Suzon Berg, slachtoffers van de V-bom op cinema Rex.

.....

Godfried van der Heijden Koopman in paardenvoeder.

**Zijn naam werd terug in een kleurig mozaïek hersteld en
vereeuwigd**

(zie Heemtenberg nr.100 – Vredestraat 55)

Door J. Van der Heyden

Stamboom van Godfried van der Heijden .

Van der Heijden Godfried werd geboren in Nederlands Brabant, in de gemeente Hoogeloon, Hapert en Casteren, op 13 januari 1842.

Hij was het twaalfde kind van het landbouwersgezin van Arnoldus en van Tops Cornelia. Er waren negen jongens en drie meisjes. In 1865 is zijn moeder Cornelia overleden, en na haar overlijden is hij nog een paar jaartjes met zijn vader, bij zijn zuster Johanna gaan wonen in Nettersel, alvorens naar Antwerpen te vertrekken.

Waarom is hij vertrokken naar Antwerpen? Heel veel kempenaars zijn in Antwerpen komen werken aan de Brialmontvesting. In de kempen en ook in Nederland was er op dat ogenblik hongersnood, omdat de aardappeloogsten, al jaren na mekaar mislukt waren door de petattenziekte. 'de Phytophthora Infestans'. De mensen waren aangewezen op hun aardappeloogst, ze hadden veel kinderen, en daarom zien we, dat in die tijd de mensen uit de streek op zoek gingen naar betere levensomstandigheden. In Antwerpen was er werk. Godfried was niet de enige van het gezin die naar Antwerpen, of België is vertrokken. Maar al deze mensen hebben we nog niet kunnen terugvinden.

De wallen en vesten van de forten rond Antwerpen zijn allemaal aangelegd door mensenhanden. Duizenden arbeiders werkten er aan, met schop en kruiwagen. Duizenden arbeiders kwamen naar hier om te werken en leefden in barakken of hutten die ze zelf maakten. Godfried heeft in Antwerpen onmiddellijk onderdak gevonden, wat er op wijst dat hij wist waarheen. Er zullen wel een of twee van de broers of neven al in Antwerpen geweest zijn voor hem.

Godfried of Frits, zoals hij genoemd werd, is naar Antwerpen gekomen om koetsier te worden bij de Paardentram. Dat is niet gelukt, maar hij is dan wel koetsier geworden bij een huurhouderij.

Een bedrijf in de Schrijnwerkerstraat, in 't stad. Hij reed er met een koets en was als het ware een van de voorlopers van de taxi-chauffeurs.

Op de Belgiëlei, de Boulevard Leopold, aan de Nerviërsstraat woonde de Heer Hoghgraefte,
Hij was een invoerder van granen en zaden, en toevallig was er een meisje van St.Job-in-'t-Goor daar kokkin: Van Goethem, Trees Angelina. Door zijn beroep van koetsier kwam Frits al eens bij Trees op de Boulevard Leopold. Zij was de dochter van Jean-Baptiste en van Johanna Catharina Claes. Ze werd geboren in St.Job. als tweede van 4 dochters op zaterdag 28 april 1849. Frits heeft met haar verking gekregen en zij zijn van op de Belgiëlei uitgetrouwd.

Het gezin kreeg 10 kinderen, vier jongens en zes meisjes.

Het eerste adres na hun huwelijk was in de Delinstraat 10 in Antwerpen. Hier zijn de vier oudsten geboren. In 1878 zijn ze naar Berchem komen wonen. In de Leopoldstraat n°56 (wat nu de Patriottenstraat is). Hij vestigde zich in de straat over de geniekazerne. In die tijd waren de kazernes gevuld met soldaten, maar ook met paarden, de bakker had een paard, de melkboer had een paard, de brouwer had een paard, en ga zo maar verder.

Zelfs voor de begrafenisondernemer moesten de paarden hun werk doen. Werken is eten, dus, heel waarschijnlijk, onder impuls van de heer Hoghgraefte, is hij toen begonnen met een handel in paardenvoeder. Hij verkocht haver, hooi, stro, geplette haver, sucrapaille, en wat nog meer? Zijn bedrijfsoppervlakte werd

spoedig te klein, en zij verhuisden met hun kinderen naar de hoek van de Patriottenstraat en de Vredestraat. Het hoekhuis werd vergroot en er kwam het "hoog huis" ernaast. Daar kwam nu zijn bedrijf.

Frits was een rijzige persoonlijkheid, lang en mager. Hij was een kindervriend, als iemand van de klein mannen een bestelling kwam doen, dan kregen zij altijd een cent van hem. Hij was niet alleen bij de jeugd, maar ook bij de volwassenen een gekende figuur. Hij was goed bekend in gans Berchem, Op de hoek van de Vredestraat hadden zij ook, zoals op alle hoeken, overal in Berchem een café. En met al die dochters marcheerde dat natuurlijk. Het waren niet alleen schoolkinderen die er kwamen bestellen, maar ook officieren en onderofficieren van het leger.

Ik heb vader Frits en Moeder Trees, of "moeder Frits" (zoals ze genoemd werd) nooit gekend. Hij is overleden in de eerste wereldoorlog, op 18 april 1916. Hij werd 74 jaar en is heel zijn leven Nederlander gebleven.

En zij, moeder Trees of "moeder Frits" is overleden op 11 juli 1928 in de Vredestraat n° 7, bij haar dochter Maria, die verpleegster was. Zij was 79 jaar oud. Wie ik wel heel goed heb gekend was mijn grootoom, nonkel Louis. Hij was aanvankelijk poelier van beroep, maar heeft de zaak in Paardenvoeder van zijn vader overgenomen en voortgezet.

Er zijn nog twee kleinkinderen van Frits en Trees in leven, een ervan is Jozef Van Hove, de jongste zoon van de oudste dochter van Frits en Trees. Hij is een cartoonist, de bekende Pom, die jarenlang alle dagen voor de kranten het vervolgverhaal tekende van Bert Bibber en Piet Pienter. Hij woont in Nijlen, maar hij is nu een oud man. Het tweede nog in leven zijnde kleinkind is Armanda Van der Heyden, °29.1.1919 Mevrouw Wwe. Van der Cruyssen. Zij is nu in de negentig jaren oud, en zij is op rust in het home Mayerhof in Mortsel. (zij is intussen ook overleden op 8 maart 2010)

Alle andere nazaten, achterkleinkinderen en achter-achterkleinkindren kan ik hier niet vermelden, want ze zijn met over de tweehonderd.

Er zijn nog twee kleinkinderen van Frits en Trees in leven. Eén ervan is Jozef Van Hove, de jongste zoon van de oudste dochter van Frits en Trees. Hij is caroonist, de bekende Pom, die jarenlang, alle dagen voor de kranten het vervolgverhaal tekende van Bert Bibber en Piet Pienter. Hij woont nu in Nijlen en is een oud man (90 jaar). Het tweede nog in leven zijnde kleinkind is Mevrouw Nora De Pooter, weduwe van Maurice Ariëns. Zij is de oudste dochter van de jongste dochter van Frits en Trees, tante Bertha. Zij woont nu in het rusthuis Home Millegem in Ranst, aan de Herentalsesteenweg. Ook zij heeft een eerbiedwaardige ouderdom bereikt.

Alle andere nazaten, achterkleinkinderen en achter-achterkleinkinderen kan ik hier niet vermelden, want ze zijn met meer dan tweehonderd.

De laatste Van der Heyden die in het huis in de Vredestraat gewoond heeft was Armanda Van der Heyden, de weduwe van Jos Van der Cruyssen, zij is 91 jaar oud geworden, maar ze is op 8 maart 2010 overleden, in home "Mayerhof" in Mortsel.

ANTWERPS ALS WERELDTAAL

Hoe moet je het goed uitspreken of hoe moet je het schrijven.

Oeptschaitevandemart
 Ekarowenem
 Zeigetnogalissite
 Gemoesetbegotisweete
 Zisreepesnije
 Kemmetoenoggezei

Akosterniondoeng
 Zissermichoefan
 Aanzeigetoemmesoek
 Dadoddenichedochtei
 Zemmenemligge
 Zewieretbeu.

CLUBGEEST

Door John Truyts

Het was mijn laatste jaar humaniora. Was ik toen al 17? Mijn eerste scheerbeurt had ik in elk geval al gehad, maar die ceremonie moest ik nog niet noodzakelijk alle weken herhalen. Na lang zeveren en zagen en met de hulp van mijn vader, had ik het gedaan gekregen dat ik een echt grote-mannen-kostuum mocht kopen, zodat ik die pofbroek van de schooltijd eindelijk kwijt was..

Het was trouwens de hoogste tijd: het meisje waarop ik zo smachtend verliefd was mocht al meewerken in de lingerie zaak van haar ouders. We zagen haar al minder en minder bij het groepje jongeren dat 's avonds vergaderde aan de zitbanken van de 'De Villegasstraat'. Ze werd daar soms uitgelachen omdat ze regelmatig haar 'Schipperke', haar klein hondje, moest uitlaten. Slim toch van mij om haar dan te verdedigen en zelfs met haar mee te wandelen naar de militaire gronden ginder achter de monumentale Berchemse poort.

Om maar te zeggen dat ik de toekomst klaar inschatte. Bij het begin van het nieuwe voetbalseizoen richtte de club, waarvan ik spelend lid was als junior-jeugdspeler, hun groot supporters-bal in. Een prachtig feest in een der sjiekste balzalen van de stad nabij de Harmonie. Een voor mij onbereikbaar feest wegens gebrek aan centjes. Haar ouders waren steunend lid van de club en dus gingen zij zeker naar het bal. Ik hunkerde dus naar een inkomkaart. Daarvoor alleen al moest ik mijn wekelijkse toelage wel vijf weken opsparen. Maar dat kon mij niet weerhouden. Fris geschoren en met mijn nieuw kostuum aan stond ik wel drie kwartier te vroeg op straat te wachten, verscholen achter een der sierplanten aan de ingang van de zaal. Ik wilde haar aankomst absoluut niet missen. Mijn wachten werd beloond: ze was mooi, ze was zo oneindig volwassen; ze was een fee gelijk in haar lang roze balkleed met grijze stola bovenop. Hoe elegant ze uit de wagen van pa stapte en aan de arm van mama de grote hall introk. Ik wist het nu wel zeker: dat was mijn doel van de nabije toekomst. Tot mijn grote vreugde zag ik mijn ploegleider aan het zelfde tafeltje plaats nemen waar ook zij was gezeten. Hij bleek

haar oom te zijn. Altijd nuttig om te weten, elke houvast kan welkom zijn in de harde strijd van het leven.

Ik kon een plaatsje je vinden aan een tafel met mijn ploeggenoten van waaruit ik een ruim zicht had op wat ik wilde zien: hoe ze straalde in die baljurk, hoe ze sierlijk nipte aan haar long-drink, hoe ze aandacht trok van zowat alle jongeren.

De eerste dans was een wals en duidelijk voorbehouden aan papa. Fier toonde hij zijn juweeltje aan de hele zaal toen ze rondcirkelden over de glanzende dansvloer. Zo goed kon ik nog niet dansen schoot mij de twijfel in het hart. De tweede dans ging naar haar oom die de rumba goed op haar liet uitkomen. Toen ze langs mijn tafel huppelden gaf hij, maar ook zij, mij een hoopgevend knikje. De derde dans was een Engelse wals en die had ik nog niet onder de knie. Ongeduldig wachten dus op een slow met veel minder kans op mislukken. Die kwam direct en terwijl ik mijn moed bijeenscharrelde danst zij alweer met die sakkerse oom. Een ontgoocheling! Toen het koppel ter hoogte van mijn tafel aankwam gebeurde echter het onverwachte: mijn coach verstapte zich, trok een pijnlijke grimas en kon niet meer verder. Ik sprong recht en gaf mijn stoel aan mijn clubleider en danst met haar verder. Onbeschrijfbaar was het zalige gevoel dat me overkwam. De zoete geur van haar parfum, mijn hand in haar hand, de andere om haar smalle middel. Wir tanzten im siebenden Himmel hinein. Na de dans begeleidde ik haar naar haar ouders die ik heel beleefd heb bedankt, terwijl ik de stoel onder haar schoof. Met mijn ploegleider ging het blijkbaar al veel beter en van hem kreeg ik een veelbetekenend knipoogje.

Die avond danste ik nog driemaal met mijn aanbedene. Tijdens die laatste slow was haar betoverende hoofdje zo dicht tegen mij aangeleund dat ik mij niet meer kon beheersen en haar een zoentje op de haren gaf. Toen ze naar me opkeek vertelden haar schalkse oogjes méér dan 1000 woorden zouden vermogen. Al lopend naar huis kwam ik nog net op tijd om niet berispt te worden. Daar hadden de wolkjes van liefde mee voor gezorgd.

Het verdwenen Berchem

Foto ca 1910 – Mariabeeld sinds 1905

De Van Cruyckenborgh (of Van Kruikenburgstraat) nog zonder de St. Hubertuskerk. De huizen achteraan staan in de Bakkersstraat (= Ferd. Coosemansstraat). De kerk werd geopend in 1916.

Foto 2009 – Victor Jacobslei nu. Op bevel van de Duitse bezetters werd de torenspits in maart 1941 afgebroken.

OPROEP.

VREEMD TOESTEL:

Deze keer geen merkwaardige woning maar een merkwaardig toestel.

Eén van onze kinderen heeft een huis gekocht op Zurenborg in de Nottebohmstraat. Nu op de zolder staat er een merkwaardig toestel. Het is een zinken cilinder met gesloten bovenstuk waaraan een buis verbonden is met de schouw.

Aan de voorzijde van het toestel is een opening met een deurtje (niet volledig gesloten). In het toestel heeft iets gestaan om te branden? We waren gefascineerd door het toestel en zouden graag weten waarvoor het zou kunnen gediend hebben. Koffie branden tijdens de oorlog? Lezers die iets meer kunnen vertellen

graag een mailtje. Het toestel is ongeveer 60 cm hoog en staat op de afvoerregenpijp tussen voorgevel en achtergevel.

Hartelijk dank bij voorbaat.

Alex Elaut :
tel 0478 311253
alex.elaut@scarlet.be

HARRY'S BOEKENBAK

in- en verkoop van 2^e handsboeken

Statiestraat 67 2600 Berchem
Tel. 03/218.69.74

Open ma: 13.00 - 18.00 uur
di-zat: 9.30 - 18.00 uur

HAIR FUSION

Ceulemans

Berchem - Lint - Merkssem - Mortsel

DAMES - HEREN - JUNIORS

Callensstraat 1/3 - 2600 Berchem
Tel.: 03 239 33 05

E-mail: ceulemans.berchem@belgacom.net
Website: www.hairfusion.be

Di 1.30 m. v. van 8u30 tot 18u. Do. laatavonddienst tot 20u.
Za. van 8u tot 16u. Ma. gesloten.

*Luxe droogkuis
Wasserij
Tapijtreiniging
Zetelreiniging (textiel en leder)
Nieuwwas gordijnen en draperies*

*Discount droogkuis
Uitgebreide zelfwasserij
Daim- en Lederreiniging
Donsdekens
Herstel atelier*

Ferdinand Coosemansstraat 150

Eikelstraat 21

2600 Berchem

Tel: 03 / 230.18.40

COPYMATIC

**digitale prints en zwart-wit én kleur
topkwaliteit in fotokopie • planafdruk
handelsdrukwerk • zetwerk
kleurkopies • volledige afwerking**

Diksmuidelaan 211 • 2600 Berchem
Tel./Fax 03 239 68 14
info@copymatic.be
www.copymatic.be

Nieuwe aktie en aanbiedingen

geboortekaartjes

huwelijksuitnodigingen

Kerst- en Nieuwjaarskaarten

openingsuren :

maandag tot vrijdag : 09.00 - 18.00 • zaterdag : 10.00 - 14.00